

Əlillərin sosial müdafiəsinə və tibbi-sosial reabilitasiyasına diqqət artır

Hazırda ölkəmizdə 600 mindən çox əlilliyi olan şəxs vardır və onlar Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi (ƏƏSMN) tərəfindən əlilliyə görə əmək pensiyası və ya pensiya hüququ olmadan aylıq sosial müavinət alırlar. Cari ildə Prezident İlham Əliyevin uğurlu sosial islahat paketinin tərkib hissəsi kimi, əlilliyi olan şəxslər və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün aylıq sosial müavinətin, müharibə əlilləri və onlara bərabər tutulanlar, I dərəcə əlilliyi olanlar üçün Prezidentin aylıq təqaüdünün məbləği orta hesabla 100 faiz artırılıb. Eyni zamanda, I dərəcə əlilliyi olanlara və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlara qulluq edənlər üçün Prezidentin aylıq təqaüdü təsis edilib. Dövlət tərəfindən şəhid ailələrinə və müharibə əlillərinə 7165 mənzil və fərdi ev, 6400-dək minik avtomobili verilib.

Əlillərə münasibətdən danışanda, ilk növbədə, Heydər Əliyev Fondunun həssas qruplara göstərdiyi diqqəti və gördüyü işləri qeyd etməliyəm. Fondun dəstəyi ilə Bakının Yeni Günəşli yaşayış massivində Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların dövlət reabilitasiya müəssisəsi yaradılıb. Həmçinin 1 və 2 saylı Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün sosial xidmət müəssisələrində ən müasir tələblərə uyğun yaşayış və reabilitasiya şəraiti yaradılıb. Hər iki müəssisədə 5--18 yaşlarında 339 uşaq daimi dövlət təminatındadır. Onlara müəyyən edilmiş rejimə və fərdi iş planına uyğun xidmət və qayğı göstərilir, onlarla mədəni-kütləvi iş aparılır, həmin uşaqların abilitasiyası və reabilitasiyası həyata keçirilir. Fondun mühüm sosial layihələrindən biri kimi bölgələrdə Regional informasiya mərkəzləri yaradılıb. Bu mərkəzlər əlillərin İKT-dən istifadə imkanlarına kömək edir. Sağlamlıq imkanları məhdud gənclərin əl işlərindən ibarət sərğilərin təşkilinə, yaradıcılıq imkanlarının dəstəklənməsinə və cəmiyyətə tanıtılmasına fond mühüm dəstək göstərir. Fondun "2016-cı ilin aprel döyüşlərində yaralanmış əsgər və zabitlərin yüksək texnologiyalı protezlərlə təmin edilməsi" layihəsi çərçivəsində həmin əsgər və zabitlərimiz Almaniya,

Əlilliyi olan şəxslərin qayğı ilə əhatə olunması sahəsində ümummillə liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan dövlət siyasəti Prezident İlham Əliyevin bu kateqoriyadan olan vətəndaşların sosial müdafiəsinə, onların reabilitasiyasına və cəmiyyətə integrasiyasına xüsusi diqqəti nəticəsində ildən-ilə güclənir. Dövlət başçısı demişdir: "Mən çox istəyirəm ki, Azərbaycanda yaşayan bütün əlillər cəmiyyətdə fəal rol oynasınlar. Yəni, onlar cəmiyyətdən təcrid edilməmiş vəziyyətə düşməsinlər".

İslandiya, İngiltərənin dünyada müasir protez istehsalçıları kimi tanınan şirkətlərinin yüksək texnologiyalı məhsulları ilə təmin ediliblər. Ötən dövrdə Heydər Əliyev Fondunun, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin və UNICEF-in təşkilatçılığı ilə "İmkanlara məhdudiyyət yoxdur" təbliğat-təşviqat kampaniyası da təşkil olunub.

Dövlət başçısının tapşırığına uyğun olaraq, 2019-cu ilin əvvəlindən ölkəmizdə ilk proaktiv xidmət kimi, yaşa görə pensiyaların, daha sonra əlilliyə görə pensiyaların avtomatlaşdırılması qaydada təyinatı mexanizminə keçilib. Nəticədə pensiya hüququ yaranmış şəxsə məmur-vətəndaş təması olmadan pensiya təyin edilir və elektron qaydada ona bu barədə məlumat verilir. Sosial müavinətlərin, o cümlədən əlillərə müavinətlərin, Prezidentin aylıq təqaüdünün, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlara müavinətin və həmin uşaqlara qulluq edənə Prezidentin təqaüdünün təyinatı da elektronlaşdırılıb. 2019-cu ilin sonuna kimi 19 müavinət və təqaüd növü üzrə təyinat mexanizminin də elektronlaşdırılması təmin ediləcək.

Prezidentin uğurlu sosial islahatlar proqramı ölkəmizdə yeni reabilitasiya

mərkəzlərinin yaradılmasını, bərpa mərkəzləri şəbəkəsinin genişlənməsini təmin edib. Bu gün ƏƏSMN-nin 14 bərpa-müalicə müəssisəsi vardır. Bu reabilitasiya müəssisələrində cari ilin 10 ayı ərzində 7241 nəfər əlilə stasionar, 1867 nəfər əlilə və sağlamlıq imkanları məhdud uşağa ambulator qaydada reabilitasiya xidmətləri göstərilib, 7463 nəfər 25023 reabilitasiya vasitəsi, o cümlədən 1145 əlil arabası ilə təmin edilib. Bölgələrdə yaşayanlara səyyar xidmətlər təşkil edilib, 836 nəfər əlil və sağlamlıq imkanları məhdud uşağa ehtiyaclarına uyğun olaraq, ümumilikdə 3952 reabilitasiya vasitəsi, o cümlədən 15 əlil arabası yaşadıkları rayonlarda, hətta evlərində təqdim olunub.

Son illərdə Respublika Əlillərin Bərpa Mərkəzində, Uşaq Bərpa Mərkəzində yüksək səviyyəli reabilitasiya şəraiti yaradılıb. Noyabr ayında Yevlax və Naftalan şəhərlərində Əlilliyi olan şəxslər üçün regional bərpa mərkəzləri, Bakının Xəzər rayonundakı Mərdəkan müalicə pansionatı əsaslı təmir və yenidənqurmadan sonra müasir avadanlıqlarla təchiz edilməklə istifadəyə verilib. Hazırda Sumqayıt, Şəki, Şirvan, Xaçmaz, Lənkəran Regional bərpa mərkəzlərində, Şağan əlilliyi olan şəxslər üçün

müalicə pansionatında əsaslı təmir və yenidənqurma işləri aparılmaqla, müasir reabilitasiya şəraiti yaradılır. Hazırda ƏƏSMN-nin sosial xidmət müəssisələrində 1300 nəfər daimi dövlət təminatında yaşayır ki, onlardan 1200-ə yaxını məhz əlilliyi olanlar və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlardır. Eyni zamanda, reabilitasiya yönümlü sosial xidmətlərlə təmin edilən 10 minədək şəxsin 90 faizdən çoxunu məhz əlillər və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar təşkil edir. Evlərində sosial xidmət göstərilən 9700-dək şəxs isə 2,1 min nəfəri əlillərdir.

Dövlət başçısının "Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara və digər şəxslərə göstərilən sosial xidmətlərin genişləndirilməsi üçün əlavə tədbirlər haqqında" sərəncamı qeyd edilən kateqoriyadan olan şəxslərə göstərilən sosial xidmətlərin istiqamətlərinin və əhatə dairəsinin dəfərlə genişləndirilməsinə imkan yaradıb. Sərəncamın icrası işləri çərçivəsində əsasən ölkəmizin bölgələrində olmaqla yeni sosial xidmət və reabilitasiya mərkəzləri yaradılıb. Günərzə qayğı mərkəzlərinin sayı 28-dən 70-ə, icma əsaslı sosial reabilitasiya mərkəzlərinin sayı 22-dən 49-a, autizm və daun sindromlu uşaqlar üçün psixoloji yardım mərkəzlərinin

sayı 1-dən 15-ə, eşitmə və nitq qabiliyyəti zəif olan sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün reabilitasiya və surdoloji xidmət mərkəzlərinin sayı 2-dən 10-a, məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslər üçün yardım mərkəzlərinin sayı 1-dən 15-ə, görmə imkanları məhdud uşaqlar üçün sosial reabilitasiya mərkəzlərinin sayı 1-dən 3-ə çatdırılıb. Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlarla davranış üzrə valideynlərə dəstək üzrə 10 mərkəz, əlilliyi olan şəxslər üçün 10 peşə-sosial reabilitasiya mərkəzi və s. yaradılıb.

Ölkəmizdə, həmçinin əlilliyi olanların istedad və qabiliyyətləri aşkara çıxarılaraq cəmiyyətə tanıtılır. Bu məqsədlə noyabr ayında əlilliyi olan şəxslərin VIII Ümumrespublika bədii yaradıcılıq baxış-müsabiqəsi keçirilib. Baxış-müsabiqədə əlilliyi olanlar və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlara muğam, mahnı, rəqs, instrumental ifaçılıq, bəstəkarlıq, poeziya, bədii qiraət sahəsində istedad və qabiliyyətlərini nümayiş etdirmək imkanı yaradılıb. İlk mərhələdə 341 nəfər əlin və sağlamlıq imkanları məhdud uşağın iştirakı ilə regionlarda zona baxış-müsabiqələri keçirilib.

2019-cu ilin 11 ayında Dövlət Məşğulluq Xidməti (DMX) orqanları vasitəsilə 2200-dən çox əlilliyi olan şəxsin məşğulluğu təmin edilib. İşsiz və işaxtaran şəxslərin əmək müqaviləsi əsasında ödənişli ictimai işlərlə təminatında mühüm rola malik olan "İşsiz DOSTu" proqramı çərçivəsində bu il 40 minədək şəxs işlə təmin edilib. DMX orqanları və DSMF-nin 1 saylı Sağlamlıq İmkanları Məhdud Gənclərin Peşə Reabilitasiya Mərkəzi tərəfindən bu ilin 11 ayında, ümumilikdə 251 nəfər əlil, mərkəz fəaliyyətə başladıqdan bəri isə 1800 gənc peşə kurslarına cəlb edilib. Özünüməşğulluq proqramına cəlb edilən əlillərin sayı artıq 2 mini ötüb və hazırda da işsiz və işaxtaranların proqrama cəlb edilməsi işləri davam edir. Eyni zamanda, bu il daha 500 nəfər əlilliyi olan şəxsin ƏƏSMN ilə BMT-nin İnkişaf Proqramının birgə icra etdiyi "Əhalinin sosial cəhətdən həssas qrupları üçün inklüziv və layiqli iş yerlərinin yaradılması" layihəsi çərçivəsində özlərinə dayanıqlı biznes qurumları üçün işlər aparılır.

Zərifə HÜSEYNOVA,
"Xalq qəzeti"